

"НОВЫ ЗАПАВЕТ" ДЛЯ БЕЛАРУСАЎ

"1. Калі настаў дзень Пяцідзiesiąтніцы, усе яны былі аднадушна разам.

2. І раптам зрабіўся шум зь неба, як бы ад павеву моцнага ветру. І напоўніў увесь дом, дзе яны былі.

3. І з'явіліся ім языкі падзеленыя, як бы вогненныя, і апусьціліся па адным на кожнага зь іх.

4. І напоўніліся ўсе Духам Сьвятым і пачалі гаварыць на іншых мовах, як Дух даваў ім вяшчаць.

5. А ў Ерусаліме былі Юдзі, людзі набожныя, з усякага народу пад нябёсамі.

6. Калі зрабіўся гэты шум, сабраліся людзі. І захваляваліся, бо кожны чуў іх, што гавораць на ягонай мове.

.....
12. І здзіўляліся ўсе і недаумёна казалі адзін аднаму: што гэта азначае!"

(Дзеі 2 : 1--6, 12).

Менавіта так і гэтымі словамі выдрукаваны прыведзены фрагмент з "Дзеяў Сьвятых Апосталаў" у кнізе, якая мае назву "Новы Запавет. Псалтыр". Яна выдадзена выдавецкім цэнтрам "Бацькаўшчына" сёлетам ў Мінску. Пра сэнс новазапаветнага фрагмента дазволю сабе паразважаць пазней. Цяпер жа паведамлю, што 14 лістапада ў Нацыянальнай бібліятэцы Беларусі адбылася прэзентацыя гэтага выдання.

(Заканчэнне на 4-й стар.).

"НОВЫ ЗАПАВЕТ" ДЛЯ БЕЛАРУСАЎ

[Заканчэне.
Пачатак на 1-й стар.].

Выхад у свет новага беларускага перакладу Святога Пісьма прызнаны аўтарытэты ўважаюць выдатнаю падзеяй нашага духоўнага і культурнага жыцця, а дасягненне перакладчыка Васіля Сёмухі — подзвігам беларускага адраджэння. Падзея гэтая сапраўды выдатная, у нашым краі не адзначалася як усенародны фэст з феерверкамі ды банкетамі. Наша грамадскасць абмежавалася сціплай прэзентацыяй, якая прайшла прыгожа і годна.

Спадарыня Рошчына, загадчыца аддзела рэдкай кнігі, запрасіла да ўдзелу ў імпрэзе знаных дзеячаў навукі і культуры: доктара У. Конана, выдаўца і пісьменніка Я. Лецку, кандыдата гістарычных навук, віцэ-прэзідэнта згуртавання татароў Беларусі спадара Канапацкага. Быў запрошаны шаноўны Ніл Гілевіч. Кожны з удзельнікаў выказваў праўдзівыя і небанальныя думкі. Мастак Мікола Цудзік адмыслова для імпрэзы прымеркаваў выставу сваіх твораў, якія сталіся аздобаю залы і надалі настрой, сцішаны і малітоўны.

Каб найлепш усвядоміць, што значыць сёння для нас з'яўленне такога выдання, варта ўспомніць гісторыю Бібліі на Беларусі. Змястоўную інфармацыю па гэтым пытанні дае ў артыкуле "З гісторыі новабеларускіх перакладаў Бібліі" спадар С. Шупа. Аўтар слушна заўважае: "Адным з паказчыкаў культурна-гістарычнае і духовае паўнацэннасці нацыі бясспрэчна можна лічыць наяўнасць перакладу на нацыянальную мову Святога Пісання. І мы, беларусы, у той меры можам лічыць сябе паўнацэнным хрысціянскім народам, у якой выкананая ў нас гэтая высокая задача". І далей у артыкуле наступна:

духоўнаму, а душэўнаму ўпадабанню: вернікі беларусы, калі і належаць да розных хрысціянскіх канфесій, карыстаюцца арсеналам абедзвюх тэрміналогій. Але сёння мы працуем над перакладам для карыстання беларускамоўнага тэксту Новага Запавета ў Беларускай праваслаўнай царкве, і гэта патрабуе ад нас выразнага правядзення лініі праваслаўя ў мове беларускага перакладу..."

Васіль Сёмуха заакцэнтаваў увагу і на творчых праблемах: "...Царкоўны пераклад — поўная процілегласць свецкаму. У ім самае галоўнае — СЭНС. Таму пасля першай крыткі Камісіі, зымлівай і зацікаўленай, я пэўны час быў у стане глыбокай расчараванасці і дэпрэсійнай

Падчас прэзентацыі з сумам заўважыў у захоўванні значнай часткі прысутных ветлівую абыякавасць. Мае суседкі ажывіліся толькі тады, калі мастак паведаміў, каменціруючы партрэт жонкі і ўнука, што дзядулем ён стаў у 33 гады... Гэта некаторыя з падобнага кшталту ўражанняў апошніх двух тыдняў.

Але кніга на роднай мове, перакаўшы доўгія стагоддзі, усё ж такі выйшла на Беларусь. Клопат Богдана Онкава і Якуба Бабіча (фундатараў Скарыны) у нашым выпадку ўзялі на сябе Знешэканомбанк, Белпрамбудбанк, іншыя ўстановы і асобы. Значна паспрыяў выданню спадар Янка Запруднік, вядомы дзеяч беларушчыны на эміграцыі.

ры можаў пічаць сябе паўнацэнным хрысціянскім народам, у якой выкананая ў нас гэтая высокая задача". І далей у артыкуле наступныя звесткі: нам сёння ведамыя дзесяткі рукапісаў Евангелля і Псалтыра, створаных на нашай зямлі ў XI–XV стагоддзях. З друкаваных перакладаў найбольш даследаваныя выданні Францішка Скарыны і Васіля Цяпінскага. Аднаўляючы пераваную на некалькі стагоддзяў традыцыю перакладаў, у гэтай справе найбольш актыўна выйвілі сябе беларусы-католікі. Першыя заклікі да перакладу і выдання Святога Пісання па-беларуску з'явіліся ў перыядыцы ў 1913 годзе. Пратэстанцкі пастар Лукаш Дзекуць-Малей на пачатку 20-х гадоў перакладае Евангеллі, якія ў 1926–1930 гадах выходзяць асобнымі брашурамі ў баптысцкім выдавецтве "Компас" (Лодзь). Успамінаюцца ў артыкуле імёны славетных нашых дзеячаў — Антона Луцкевіча, кс. Вінцэнта Гадлеўскага, кс. Пётры Татарыновіча, Янкі Станкевіча, Янкі Пятроўскага. Важным укладам у справу біблейскіх перакладаў сталася выдадзенае архіепіскапам Мікалаем, Першаіерархам Беларускае аўтакефальнае праваслаўнае царквы "Напрастоўнае Святое Евангелле" (Таронта, 1988). Пераклады, што выходзілі выключна за межамі Бацькаўшчыны ў 1930–1980-я гады, друкаваліся і беларускай лацінкаю, і кірыліцай. Праца перакладчыкаў найчасцей была ахвярнаю справай асобных людзей, у якіх не было магчымасці перацягнуць на ґрунтоўную навукова-багаслоўскую базу. Цяпер жа, заканчвае свой артыкул спадар Шупа, разам з сацыяльнымі і палітычнымі зменамі, з крызісам атэістычнай прапаганды і з ростам увагі Царквы і Касцёла да "беларускага пытання" адкрываюцца новыя перспектывы для далейшых даследаванняў Святога Пісання на Беларусі і пашырэння Божых праўд на нашай роднай мове. Артыкул гэты змешчаны ў чацвёртым нумары часопіса "Веснік Беларускага Экзархата" за 1990 год.

І вось прайшло пяць гадоў, і мы маем тры адметныя айчыныя выданні біблейскіх кніг, перакладзеных на мову беларусаў — "Евангелле ад Мацвея", "Найвышэйшая песьня Саламонава" і "Новы Завет. Псалтыр". Да ўсіх гэтых перакладаў спрыяўніўся знаны майстра, лаўрэат Дзяржаўнай прэміі Беларусі Васіль Сёмуха. У тым жа часопісе надрукаваныя рэцзіі і некаторыя меркаванні перакладчыка адносна сваёй працы. Мушу шырока скарыстаць цытаты з тае прычыны, што прэзентацыя кнігі праходзіла без удзелу аўтара перакладу. Дык вось, аўтар адзначае: "Практычна ўсё, што мае дачыненне да духоўных тэкстаў, уся тэрміналогія існуюць у двух варыянтах — праваслаўным і каталіцкім. Царквы робяць у гэтым вельмі выразнае размежаванне, а ў жывой народнай мове ўсё перамешана, падпарадкавана не

паняверкі. Але пасля, абдумаўшы ўсё тое, што было выказана на пасаджэннях, нешта прыняўшы, нешта не прыняўшы, але ўсё ґрунтоўна ацаніўшы, я цалкам перагледзеў ранейшую сістэму, на якой быў выхаваны як перакладчык свецкай літаратуры. Часовы крызіс быў пераадолены, і адкрыліся новыя для меня прычынцы перакладу і падыходы да яго, раней вядомыя толькі чыстым тэарэтычна". Далей аўтар канстатуе: "Нашага перакладу нецярпліва чакаюць пратэстанцкая і каталіцкая царквы Беларусі. Я магу толькі марыць і жадаць усёй душой, каб саборны пераклад Свяшчэннага Пісання на беларускую мову паспрыяў умацаванню адзінства і ўзаемаразумення хрысціянскіх Царкваў Беларусі, яднанню ўсіх вернікаў нашай зямлі, добрай славе нашай роднай багаспадобнай мовы і росквіту духоўнай сілы нашага народу". Такімі марамі і спадзяваннямі быў прасякнуты аўтар перакладу пяць гадоў таму. І вось кніга выйшла ў свет. І гэта, бяспспрэчна, падзея.

Але тут паўстаюць пытанні. Ці будзе яна запатрабаванай нашымі суайчынікамі? Ці знойдзецца ёй месца ў паспалітай хаце, у школе, ва ўстанове? Хто яе будзе чытаць? Днямі, шукаючы бібліятэку ў Епархіі, запытаўся, дзе яна месціцца, у дзяжурнага, мападога, жвавага хлопца. Ён не зразумеў: "Чо, чо? Ах, вам бібліотеку... Здэсь скоро нужно будет посадить переводчика... Не называйте меня "спадар"... Пан, товарищ! Нет, лучше — господина... Знаёмая кабетароспачна кардзіліся, што ў касцёле ў бальшынні выпадкаў пропаведзё гаворыцца па-польску. Спадарыня наўмысна час ад часу запытвае парафіянаў, пра што казаў ксёндз. І практычна ніхто не можа даць уцямнага адказу. "Але ж праз тое губляем вернікаў", — скрушліва вохкала яна...

Арыгінал-макет выкананы на настольна-выдавецкай сістэме спадара Юркі Рапэцкага з Канады. Аформіла кнігу мастачка Таццяна Лапіцкая. Выданне здзейснена з благаславення Найпачэснейшага Мікалая, архіепіскапа Беларускай аўтакефальнай праваслаўнай царквы.

Стрыманы аптымізм і надзею на тое, што Слова Божэ ў роднай мове спатрэбіцца маім суайчыннікам, надае той факт, што першымі, хто адгукнуўся дапамогаю выдаўцам, былі простыя жанчыны са Свіслачы, сёстры Анісімавы, якія даслалі па дзесяць тысячаў рублёў. Спадзяюся, што тых, хто чакае беларускую Біблію, больш за лічбу 5 700, колькасць экземпляраў тыражу.

А цяпер вернемся да фрагмента з Новага Завета, якім пачаўся артыкул. Усемагутны Творца адкрыў дар апосталам размаўляць іншымі мовамі, каб несці па свеце Добрую Вестку. Усемагутны Творца захаваў людзям розныя мовы, але ж не прывёў усіх да адзінай. Клопат людзей захаваць дадзены Богам адметны "сродак камунікацыі". Абыхавацца і пагарда бальшынні грамадзян Беларусі, беларусаў і небеларусаў да Божых дару, нашага слова, відавочныя.

Галоўная кніга хрысціянства, якая выйшла цяпер і ў нас, не згубіцца ў моры падобных выданняў. На яе вокладцы — выява адзінага ў свеце крыжа святой Ефрасінні Полацкай, нябёснай апякункі нашай Айчыны. Хацеў бы толькі, каб у наступных выпусках выдаўцы прадугледзелі ляс — стужачку для закладкі памятных старонак. Так зручней чытаць.

Зьміцер КАЛІСТРА.

НА ЗДЫМКАХ: прэзентацыя "Новага завету" ў Нацыянальнай бібліятэцы.

Фота Віктара СТАВЕРА.